VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kirjallinen vastine

10.10.2019

Neuvotteleva virkamies Isamaria Mäkiaho

Hallintovaliokunnalle

HE 10/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien lakien muuttamiseksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt 4.10.2019 valtiovarainministeriöltä kirjallista vastinetta valiokunnalle toimitettujen asiantuntijalausuntojen johdosta. Pyyntö koskee hallituksen esitystä eduskunnalle Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien lakien muuttamiseksi (HE 10/2019 vp). Valtiovarainministeriö kiittää mahdollisuudesta ottaa kantaa asiantuntijalausuntoihin ja esittää vastineenaan kunnioittavasti seuraavaa.

Perukirjojen osakastietojen vahvistaminen Digi- ja väestötietovirastossa

Länsi-Suomen maistraatti on lausunnossaan esittänyt, että perintökaaren (40/1965) 20 luvun 9 a § tulisi muuttaa siten, että perukirjan jäljennöksen oikeaksi todentamisen vaatimus poistettaisiin säännöksestä. Perusteeksi tälle Länsi-Suomen maistraatti on esittänyt sen, että vaatimus ei vastaa enää siihen tarpeeseen, mihin se on säädetty, minkä lisäksi vahvistuspäätöksen liittäminen alkuperäiseen, oikeaksi todennettuun jäljennökseen vaikeuttaa Digi- ja väestötietoviraston valtakunnallisten prosessien toteuttamista.

Valtiovarainministeriö tuo esiin, että uudistuksen valmistelun yhteydessä arvioitiin mahdollisuutta sisällyttää esitykseen mukaan perintökaaren muutosehdotus, jolla olisi muutettu perukirjan vahvistamisen menettelyä. Arvioinnissa päädyttiin kuitenkin siihen, että kyse on oikeusministeriön toimialaan kuuluvasta aineellisen lainsäädännön kehittämistarpeesta, joka on perusteltua arvioida erillään Digi- ja väestötietoviraston organisaatiouudistukseen liittyvistä välittömistä ja välttämättömistä lainsäädäntömuutoksista. Valtiovarainministeriö yhtyy kuitenkin Länsi-Suomen maistraatin näkemykseen siitä, että jatkossa Digi- ja väestötietoviraston tehtäväalakohtaista lainsäädäntöä tulee tarkastella ja tarvittaessa muuttaa siten, ettei lainsäädäntö tarpeettomasti estä viraston toiminnan ja palvelujen kehittämistä digitalisaation keinoin.

Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annettavan lain asetuksenantovaltuus

Tietosuojavaltuutettu on lausunnossaan nostanut esille, että Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annettavan lain asetuksenantovaltuus voisi olla selkeämpi. Valtiovarainministeriö on pyytänyt tähän asiaan kannanottoa oikeusministeriöltä.

Oikeusministeriö toteaa vastauksessaan, että lakiehdotuksen 32 (Laki Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä) 8 §:n 4 momentti ja 9 § muodostavat kokonaisuuden, jotka yhdessä määrittävät asetuksenantovaltuuden sisällön. Oikeusministeriö on toimittanut liitteenä olevan luonnoksen valtioneuvoston asetukseksi holhousasioiden rekisteristä, josta käy ilmi ne konkreettiset asiakokonaisuudet, joista asetuksessa on tarkoitus säätää.

Jos eduskunnan hallintovaliokunta katsoo sen aiheelliseksi, ehdotetun lain 8 §:n 4 momenttia on oikeusministeriön mukaan mahdollista täsmentää seuraavasti:

> Rekisteriin saadaan lisäksi tallentaa tieto edunvalvontavaltuutuksen sisällöstä sekä ~~sellaisia rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia~~ **valtuutuksen osittaista vahvistamista ja valvonnan lopettamista koskevia** lisätietoja~~, jotka eivät ole henkilötietoja~~.

Väestötietojärjestelmään tallennetun tiedon korjaaminen

Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 76 §:ään ehdotettavat säännökset tiedon korjaamisen menettelyä koskien eivät saisi sisältää tietosuoja-asetuksen kanssa päällekkäistä sääntelyä.

Tietosuoja-asetuksen 79 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää vastaan tämän oikeuden kuitenkaan rajoittamatta käytettävissä olevien hallinnollisten muutoksenhakukeinojen tai muiden kuin oikeudellisten oikeussuojakeinojen käyttöä, mukaan lukien 77 artiklaan perustuva oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle. Valtiovarainministeriö toteaa, että esitetty menettely väestötietojärjestelmään tallennetun tiedon korjaamista koskien ei estä rekisteröityä käyttämästä tietosuoja-asetuksessa säädettyjä rekisteröidyn oikeuksia, eikä menettely ole päällekkäinen tietosuoja-asetuksen kanssa.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin kansallisista hallintomenettelyistä väestötietojärjestelmän tietojen korjaamiseen liittyen. Menettelyä koskevat säännökset ovat tarpeellisia asianmukaisen tietojenkäsittelyn ja oikeusturvan varmistamiseksi. Rekisteröidyn oikeusturvan tehokkaan toteuttamisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että rekisteröidyllä olisi mahdollisuus saattaa rekisterimerkintää koskevan virheen korjaamista koskeva kysymys ensin rekisterinpitäjälle uudelleen käsiteltäväksi. Rekisterinpitäjällä on oman tehtäväalansa takia hyvät edellytykset ratkaista tiedon oikeellisuutta koskeva kysymys ja havaita tiedon korjaamisessa tapahtuneet mahdolliset virheet. Tällä tavoin luotaisiin edellytykset ratkaista virheellisen tiedon korjaamista koskeva kysymys ensisijaisesti siellä, missä se on tehokkainta. Oikaisuvaatimusmenettelyn käyttö ei estä rekisteröityä tekemästä tietosuoja-asetuksen mukaista valitusta valvontaviranomaiselle.

Saamen kielilain muutosehdotuksen vaikutukset

Saamelaiskäräjät on lausunnossaan korostanut, että saamen kielilain muutoksen taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset tulee ottaa huomioon jo organisaatiouudistuksen valmisteluvaiheessa ja palveluiden tarjoamiseen saamen kielellä tulee varata riittävät resurssit.

Valtiovarainministeriö tuo esille, että saamen kielilain muutoksella Digi- ja väestötietovirasto sisällytettäisiin niihin valtakunnallisiin viranomaisiin, joihin sovelletaan saamen kielilakia. Viraston tulee saamelaisten kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi huolehtia siitä, että saamenkielisillä tosiasiassa on mahdollisuus asioida saamen kielellä omassa asiassaan tai asiassa, jossa häntä kuullaan. Lisäksi Digi- ja väestöviraston tulisi saamen kielilain 8 §:n mukaisesti yleisessä tiedottamisessaan käyttää saamen kieltä.

Saamen kielilakia sovelletaan jo tällä hetkellä Lapin maistraatin toimintaan, minkä johdosta myös Digi- ja väestötietovirastolla on valmiiksi olemassa kyvykkyys palvella saamen kielellä sekä edellytykset arvioida saamenkielistä palvelutarvetta ja siihen liittyviä kehitystoimenpiteitä. Jatkossa myös digitaalisten palveluiden kehityksessä tulee kiinnittää tarvittavilta osin huomiota saamenkielisten mahdollisuuteen asioida. Esimerkkinä voidaan mainita, että väestötietojärjestelmään on nykyisin mahdollista merkitä saamenkieliset nimet oikeassa kirjoitusasussa. Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa on arvioitu, ettei ehdotetulla saamen kielilain muutoksella ole siten merkittäviä taloudellisia vaikutuksia viranomaisen toimintaan organisaatiouudistuksen johdosta.

Muilta osin valtiovarainministeriöllä ei ole lausuttavaa asiantuntijalausuntojen johdosta.

Liitteet

LUONNOS Valtioneuvoston asetus holhousasioiden rekisteristä